

УДК:636.5

В.П. БОРОДАЙ, доктор сільськогосподарських наук, професор,
Н.П. ПОНОМАРЕНКО, доктор сільськогосподарських наук, професор,
В.В. МЕЛЬНИК, кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
С.М. БАЗИВОЛЯК, кандидат сільськогосподарських наук, доцент
Національний університет біоресурсів і природокористування України

Підготовка кадрів для галузі птахівництва у Національному університеті біоресурсів і природокористування України

У статті зазначено, що в нашій державі провідним аграрним навчальним закладом вищої освіти, який має статус дослідницького, є Національний університет біоресурсів і природокористування України (НУБіП України). Відмічено, що найпотужнішою галуззю тваринництва як в Україні, так і у світі, є птахівництво. У зв'язку з цим, галузь птахівництва постійно має потребу у висококваліфікованих кадрах. Підготовку спеціалістів для галузі птахівництва здійснює кафедра птахівництва та дрібного тваринництва НУБіП України, на якій працюють висококваліфіковані фахівці та є потужна матеріально-технічна база.

Галузь птахівництва, кафедра, студенти, науково-дослідна робота

В Україні нині провідним аграрним навчальним закладом вищої освіти, який має статус дослідницького, є Національний університет біоресурсів і природокористування України (НУБіП України). Університет здійснює підготовку висококваліфікованих спеціалістів для різних галузей сільського господарства і, зокрема, тваринництва.

Птахівництво – одна з найперспективніших галузей тваринництва не лише в Україні, а й у світі.

За даними FAO у світі річне виробництво продукції птахівництва у 2010 році склало близько 95 млн. т м'яса. Виробництво харчових яєць у світі за десятилітній період збільшилось з 49,8 до 62 млн. т. За прогнозом у світовому виробництві м'яса птиці очікується збільшення його виробництва на 2,4% щорічно, а виробництво яєць до 2015 року збільшиться на 16,6% [5].

За прогнозами міжнародних експертів у 2013 році найпотужнішою у світі державою-експортером м'яса птиці буде Бразилія і на її частку припадатиме 35,6%. На другому місці – США (31,4%), а на третьому – держави ЄС (11,1%). Україна посяде дев'яте місце, при цьому обсяги експорту м'яса птиці становитимуть 120 тис. тонн або 1,2% від усього світового експорту даної продукції. Слід зазначити, що географія українського експорту суттєво розширилася за рахунок держав Африки – вже сім країн цього континенту закуповують українську птицю, у тому числі Лівія, Ліберія та ін. [7].

У галузевій структурі частка птахівництва є вагомою і займає 40-60% від загального виробництва продукції тваринництва [6].

В Україні останнім часом збільшується поголів'я птиці. Так, станом на 1 січня 2013 року чисельність

поголів'я птиці всіх видів у птахогосподарствах усіх категорій становила 213853,9 тис. гол., що на 6,5% більше, порівняно з попереднім роком. Яєць всіх видів птиці у господарствах усіх категорій вироблено за січень-грудень 2012 року – 19116,7 млн. шт., що на 2,3% більше, ніж у 2011 році. Сільськогосподарськими підприємствами впродовж 2012 року реалізовано на забій 1128,0 тис. т птиці у живій масі, у т.ч. бройлерів – 1066,8 тис. т [4].

За даними Державної служби статистики в Україні у січні-серпні 2013 року в господарствах усіх категорій було вироблено 1477,4 тис. т м'яса тварин усіх видів (у забійній масі). Порівняно з аналогічним періодом у минулому році виробництво збільшилось на 9,8%. При цьому, у сільгоспідприємствах виробили 937,8 тис. т, а це на 15,2% більше ніж у 2012 році, а у господарствах населення – 539,6 тис. т, що відносно аналогічного періоду минулого року становить 101,5%. Подібна тенденція щодо збільшення виробництва спостерігається і по м'ясу птиці. До того ж, слід відмітити, що у загальній структурі виробництва м'яса тварин усіх видів у господарствах різних категорій частка м'яса птиці за вказаний період становить 51%.

Зважаючи на те, що галузь птахівництва стрімко розвивається постійно виникає потреба у висококваліфікованих кадрах. При цьому галузь потребує спеціалістів, які мають глибокі теоретичні знання і досконало володіють практичними навичками щодо технології виробництва харчових яєць курей, перепелів, м'яса птиці різних видів. До того ж, технологія виробництва будь-якої продукції птахівництва вимагає від фахівців знань з племінної роботи, годівлі птиці, інкубації яєць тощо.

Студенти вивчають обладнання для утримання птиці

Студентка ОКР "Магістр" О.Безуса контролює режим інкубації яєць в лабораторних інкубаторах

У зв'язку з цим, з метою підготовки спеціалістів для галузі птахівництва за ініціатииви ректора НУБіП України, академіка НАН і НААН України Д.О.Мельничука у квітні 1995 року була створена кафедра птахівництва і відкрита спеціалізація з птахівництва. Першим завідувачем кафедри був Віталій Петрович Бородай, нині доктор сільськогосподарських наук, професор. З 2011 р. кафедру очолює доктор сільськогосподарських наук, професор Наталія Павлівна Пономаренко. У березні 2013 року відбулись зміни в структурі факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва. Внаслідок запроваджених змін були об'єднані кафедра птахівництва і кафедра технологій, економіки та менеджменту у тваринництві. Таким чином утворилась нова кафедра – птахівництва та дрібного тваринництва. Отже, нині підготовку кадрів для галузі птахівництва здійснює кафедра птахівництва та дрібного тваринництва, на якій працюють висококваліфіковані фахівці та є потужна матеріально-технічна база: чотири навчально-науково-виробничі лабораторії (у тому числі є міжкафедральна навчально-науково-виробнича лабораторія інноваційних технологій у промисловому птахівництві, що створена на базі ДП "НД ППЗ ім. Фрунзе НУБіП України, АР Крим), навчальна лабораторія "Навчально-виставковий павільйон технологічного обладнання птахівництва", яка укомплектована обладнанням фірми "Біг Дачмен" та вітчизняного виробництва. Є на кафедрі віварій, де утримують птицю різних видів, а саме: яєчних і м'ясних курей, гусей, індиків, качок пекінської породи та мускусних-перепелів, цесарок.

Основні завдання діяльності кафедри полягають у забезпеченні навчального процесу з підготовки бакалаврів, магістрів і науковців для роботи у птахівництві; проведенні наукової-дослідної, науково-методичної, інноваційної, впроваджувальної, виховної роботи тощо.

Для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня (ОКР) "Бакалавр" за спеціальністю "Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва" викладається дисципліна "Технологія виробництва продукції птахівництва".

Кафедра здійснює підготовку студентів ОКР „Магістр” за магістерською програмою виробничого спрямування "Птахівництво". При цьому студенти ОКР "Магістр" вивчають дисципліни, які надають поглиблені теоретичні знання з птахівництва, а саме: "Біологія сільськогосподарської птиці", "Інкубація яєць сільськогосподарської птиці з основами ембріології", "Годівля сільськогосподарської птиці", "Виробництво харчових яєць", "Виробництво м'яса сільськогосподарської птиці", "Менеджмент та маркетинг у птахівництві".

За результатами незалежного рейтингу журналу "Фокус" від 22 квітня 2011 р. "Лучшие программы вузов и работодателей" магістерська програма "Птахівництво" факультету технології виробництва і переробки продукції тваринництва Національного університету біоресурсів і природокористування

Доцент В.В. Мельник проводить лабораторне заняття

України визнана кращою серед магістерських програм аграрних вищих навчальних закладів.

Для забезпечення навчального процесу розроблено типові програми, навчально-методичні комплекси, видано підручники, навчальні посібники, методичні розробки.

Кафедра має сталі зв'язки з провідними птахівничими підприємствами України. Студенти кафедри проходять навчальну і виробничу практику, набуваючи практичних навичок, у ДП "НД ППЗ ім. Фрунзе НУБіП України, підприємствах ПАТ "Миронівський хлібопродукт", ТОВ "Комплекс Агромарс", СТОВ ППЗ "Коробівський", ПАТ "Кожухівське", ТОВ "Агросоюз Фенікс", ПрАТ "Агрофірма "Березанська птахофабрика", ПАТ "Птахофабрика "Україна" та ін.

Викладачі кафедри, починаючи 1996 року, постійно виконують науково-дослідну роботу, результати якої впроваджують у виробництво.

Так, однією з проблем виробництва м'яса птиці в Україні є те, що на даний час не створено вітчизняних кросів м'ясних курей. Тому керівники вітчизняних птахівничих господарств завозять кроси із-за кордону. При цьому завезені курчата і племінні яйця мають високу вартість, батьківські форми кросів завозять із невідомою генеалогією і репродуковані ними покоління не відтворюють свій генетичний потенціал, а їхня продуктивність і відтворювальна здатність у наших умовах не завжди відповідають рекламним даним фірм-постачальників кросів [1-3,8]. Виходячи з цього, актуальним для наших господарств є створення вітчизняних ліній і кросів м'ясних курей, від яких можна було б одержувати курчат-бройлерів дешевших, ніж імпорту, і які відповідали б світовим аналогам за інтенсивністю росту, забійною масою, м'ясними формами, якістю м'яса, конверсією корму та природною резистентністю. Тому за результатами науково-дослідної роботи, яку співробітники кафедри проводили на базі Селекційно-

Студентка ОКР "Магістр" М. Максим'як на виробничій практиці

генетичного центру м'ясних курей "Оріана", було розроблено методика створення спеціалізованих ліній м'ясних курей.

Останнім часом в Україні все більше уваги приділяють якості і безпеці продукції птахівництва. У зв'язку з цим, співробітниками кафедри було досліджено показники якості і безпеки продукції, отриманої від курей різного напрямку продуктивності, та встановлено їх відповідність стандартам ЄС. При цьому, аналіз нормативно-технічної документа-

Студенти визначають проміри курки

ції нашої країни та Європейського Співтовариства свідчить про наявність вимог до всіх етапів ведення технологічного процесу виробництва і переробки продукції птахівничої галузі, а також нормування і контролю показників якості і безпеки продукції – курячих харчових яєць і м'яса птиці. На основі проведення аналізу нормативно-технічної документації в нашій країні та за кордоном, встановлено, що існують відмінності щодо проведення первинної обробки харчових курячих яєць та м'яса курчат-бройлерів, а також за переліком та максимально допустимим рівнем вмісту сторонніх речовин в продукції птахівництва, що потребує проведення роботи з гармонізації вітчизняної законодавчої бази до вимог ЄС. За результатами роботи розроблена система комплексної оцінки технологій виробництва і контролю якості продукції птахівництва.

За результатами вивчення генетичної структури популяцій курей яєчного напрямку продуктивності із застосуванням мікросателітних маркерів проведено аналіз і надано оцінку сучасного стану генетичних ресурсів курей яєчного напрямку продуктивності в Україні, доведена необхідність проведення контролю племінної продукції в господарствах-репродукторах і при завезенні в країну.

Останнім часом в Україні все більшої популярності набувають продукти перепелівництва – яйця і м'ясо. Тому актуальними є дослідження щодо застосування різних прийомів підвищення продуктивності перепелів. У результаті досліджень, проведених співробітниками кафедри, було вивчено вплив різних технологічних факторів на продуктивність перепелів, встановлена ефективність використання цілого ряду кормових препаратів при годівлі перепелів.

Результати досліджень упроваджені в роботу провідних птахівничих підприємств України, використовуються у навчальному процесі при викладанні дисциплін для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня "Магістр", які навчаються за магістерською програмою "Птахівництво".

Співробітниками кафедри налагоджена співпраця з науковими установами та птахівничими підприємствами різних країн: Всеросійським науково-дослідним і технологічним інститутом птахівництва (Російська Федерація), фірмами "Alltech" (Ірландія), "ISA/Hendrix Genetics Company" (Нідерланди), "Big Dutchman" (Німеччина). Співробітники кафедри постійно беруть участь у міжнародних конференціях, семінарах, тренінгах. Завідувач кафедри професор Наталія Павлівна Пономаренко, професор Віталій Петрович Бородай, доценти Вікторія Вікторівна Мельник і Світлана Михайлівна Базиволяк є членами Всесвітньої наукової асоціації по птахівництву (ВНАП).

На кафедрі діє навчально-дорадчий центр з підвищення кваліфікації спеціалістів галузі птахівництва. Тематика курсів із підвищення кваліфікації включає актуальні питання селекції, годівлі, утримання птиці, інкубації яєць, проблем ефективних технологій виробництва яєць і м'яса птиці різних видів, профілактики захворювань птиці, менеджменту і маркетингу у птахівництві.

На кафедрі з 2002 року щомісячно видається науково-виробничий журнал "Сучасне птахівництво". У журналі публікуються наукові статті з різних напрямів галузі птахівництва, надаються рекомендації щодо впровадження наукових розробок у виробничий процес, інформація про провідні птахівничі

Випуск студентів ОКР "Магістр"

підприємства країни, сучасні технології галузі, поради фермерам та птахівникам-аматорам. Провідні теми журналу: технологія виробництва продукції птахівництва, годівля птиці, селекція, ветеринарія, якість продукції, економіка виробництва, цікава орнітологія, сільський двір, нетрадиційне птахівництво. У журналі публікуються не лише статті викладачів і аспірантів кафедри, а й результати науково-дослідної роботи студентів, які навчаються за магістерською програмою "Птахівництво".

Висновки

Останнім часом галузь птахівництва в Україні стрімко розвивається не лише в усьому світі, а й в Україні. У зв'язки з цим, галузь потребує висококваліфікованих спеціалістів, які володіють сучасними технологіями виробництва продукції птахівництва. Одним із провідних навчальних закладів вищої освіти є Національний університет біоресурсів і природокористування України, в структурі якого є кафедра птахівництва та дрібного тваринництва, де здійснюються підготовка кадрів для галузі птахівництва. При

цьому поглиблені знання з годівлі птиці, технології виробництва яєць і м'яса птиці, інкубації та племінної роботи студенти одержують, навчаючись за магістерською програмою "Птахівництво".

В статье отмечено, что в нашей стране ведущим высшим аграрным учебным заведением, которое имеет статус исследовательского, является Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины (НУБиП Украины). Указано, что наиболее развитой отраслью животноводства как в Украине, так и в мире, является птицеводство. В связи с этим, отрасли птицеводства постоянно нужны высококвалифицированные кадры. Подготовку специалистов для отрасли птицеводства проводит кафедра птицеводства и мелкого животноводства НУБиП Украины, на которой работают высококвалифицированные специалисты и есть хорошая материально-техническая база.

Отрасль птицеводства, кафедра, студенты, научно-исследовательская работа

Література

1. Боголюбский С.И. Селекция сельскохозяйственной птицы /С.И.Боголюбский. – М.: Агропромиздат, 1991. – 285 с.
2. Бородай В.П. Теория і практика удосконалення птиці м'ясних кросів /В.П.Бородай. – Херсон: Айлант, 1998. – 100 с.
3. Бородай В.П. Использование принципов эволюционной селекции при создании перспективного кросса мясных кур / В.П.Бородай, В.П.Коваленко // Вісник аграрної науки. – 1996. – №12. – С.50-52.
4. Петров Ю.Є. Підсумки роботи галузі птахівництва у 2012 році /Ю.Є.Петров //Сучасне птахівництво. – 2013. – №1. – С.2-5.
5. Терещенко О.В. Стан і перспективи розвитку птахівництва // Сучасне птахівництво. – 2011. – №7-8. – С.4-8.
6. Терещенко О.В. Україна і світові тенденції розвитку ринку племінного птахівництва / О.В.Терещенко, О.О.Катеринич, О.В.Рожковський //Птахівництво: Міжвід. темат. наук. зб. – Бірки, 2009. – Вип.63. – С. 26-36.
7. УАК: Україна на порозі ТОП-10 світових експортерів курятини /[Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://agroconf.org/content/uak-ukrayina-na-porozhi-top-10-svitovih-eksporteriv-kuryatini>
8. Фисинин В.И. Полнее использовать научный потенциал /В.И.Фисинин //Птицеводство. – 1998. – №4. – С.6-7.